

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΡΩΣΤΟΥΣ

Δημοικὸ Νοσοκομείον «*Ἡ Ἑλλάς*». «*Αἰθουσα Ἀσκληπιδῶν*». Κλινικὴ τοῦ καθηγητῆ κ. Γεωργίου Φωκᾶ.

Ἀριθ. 14.

Ἐδοκράτιος Νυδρέμιος, ἀπὸ τὴν Ἀγιάσω (Μιτυλήνη), 38 χρονῶν, ἐργατικὸς κήλη ἀπὸ τὸ ζερό μέρος.

«*Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν κουδάνιαν πέτρας μετὰ τὸ ζῶ λοιπὸν νὰ σκώσω ντ' μπέτρα πῆγα ἀπεπάνου ἀπὸ τὸ ζῶ τότε καταπήριμ κατῶς ἦταν βαρειά, μεγάλη καὶ γκζντούρζα χάμου ἔπεσα ἔτσι ἀπρῶματ καὶ ἔπεσ' ἡ πέτρα πάνου μ' καὶ χτύπ'σα ἐδῶ ζερ θά τὸν καιρὸ τοῦ δῶλα, ἔκαψα εὐτοῦ καὶ πόνεσα ἀμὰ ἐν ἤξερα καὶ τί ντᾶναι μὲ τὸ κήψ'μο κοντολιγοθ'μ'σα καὶ κομμάτ' μὲ ταχιά, πέρασα κείνη τὴ μέρα, μετὰ, κᾶνω ἔτσι δὲ καὶ στοχάζουμαι ἕνα φ'σκέλ', σὰ ἕνα μυγαδάκι, ὡς τόσο ἦταν ὕστερα ρώτ'σα ἕνα γκατῶν, δὲν ἤξερα ντᾶναι καὶ μοῦπε, αὐτὸ κήλ' θανᾶναι, εἶπιμ' ἀλλὰ δὲ μοῦπε δέμα λέει μ' ἔκψες; λέου, ἔκαψα τὸ πρῶτο! ἔ! κήλη θανᾶναι μοῦειπ' αὐτῶς ἅμα ἤθελα νὰ πῶ στὴ δ'λειά μ', νὰ βραδυκστῶ μὲ μιὰ δ'λειά, νὰ στέ κομμ' ἑλόρτος δηλαδὴ, δὲν ἤμποριμ νὰ βραδυκστῶ μὲ μιὰ δ'λειά ἔκαψα, πόνιμ καὶ δὲν ἤμποριμ ἅμα ἔπιανα πολλῶ λογιῶ δ'λειάς μπόριμ νὰ βραδυκστῶ ἅμα ἦταν νὰ στέκομ' ὑλόρτος γιὰ νὰ θερίσω, νὰ σκᾶψω ὑποφίρνα πολὺ πῆγα καὶ πῆρα ἕνα δέμα ἔδωκα, ἔφρυγ' ἐδῶ νὰ, ἔφρυγ' ἐδῶ νὰ δῶ νὰ, ἐδῶ νὰ, δὲν ἔστέκετο ἔκανα ἕνα πανένιο καὶ μὲ ἐκεῖνο τὸ πανένιο πλιὸ καλύτερον μ' ὠφέλει· ἀλλὰ ἅμα ἤθελα νὰ δουλίψω ὑποφίρνα πάλι ἅμα, σὰν εἶχα τὸ δεμένο ἀλιστρίζουμ τὸν τὸν πόνο κομμάτ', ἀντιπάλουμ τὸν τὸν πόνο κομμάτ' ἐν ἤμποριμ νὰ ἐργαστῶ, πόνιμ, μεγάλνιμ, μεγάλνιμ, ἤρθαμ' ἐδῶ τί νὰ κᾶναι μ' ἤρθαμ' ἐδῶ. Πίτσι ποῦρουνιμ (;) νὰ κρεμνίσῃ μὲσ' στὸ σακκούλι ἅμα κουραστῶ κ' εἶναι μακριά, δὲς ὑποφίρνω. Ἐχω τέσσερα χρόνια ποῦντας τῶπαθα».*

Ὁ ἄρρωστος αὐτὸς ἤρθε στὴν κλινικὴ στὶς ἐξῆ Ἀπριλιοῦ καὶ στὶς ὀχτῶ τοῦ ἐγίνε ἐγγχείριση ριζικὴ κατὰ τὴ μέθοδο Bassini· στὶς δεκαπτά ἔφυγε καλῶς.

Ἀριθ. 15.

Κώστας Τζιάγκας, ἀπὸ τὴ Μακεδονία, 35 χρονῶν, μαραγκός· ἔχει φτίση τοῦ λιμποῦ.

«*Ἀπ' τὴν ἀρχήν, ἐκεῖ ποῦ δούλευα, μετὰ λόχεψ πόνοσ μέσα στὸ λιμπὸ δεξιά· καὶ μετὰ ὕστερας, πρήσκε ἔσπασε ὕστερας κ' ἔτρεχε ὄμπου· ὕστερα ἔκαναν ἐγγχείριση καὶ τὸ ἀρκίσεσαν τὸ δεξιὸ λιμπὸ μετὰ ὕστερας, μετὰ δύο μῆνες, ἀρχίζε πάλι νὰ τρέχη λιγοστὰ πράγματα. Μιὰ, δύο μέρες, ἀν ἔτρεχε, κατόπι στέκονταν δύο μῆνες ὕστερα, μετὰ πάλι, μιὰ, δύο μέρες θὰ ἔτρεχε. Μετὰ, τὸ ἄλλο, τὸ ἀριστερὸ ἀρχεψ· ἔβασε κ' ἐκεῖνο κ' ἔτρεχε, ὄχι σ' αὐγὸ, μεριά, δίπλα· ὄχι σ' αὐγὸ· κ' αὐτὸ ἔτσι, ἕνα μὴ νὰ στέκεται, τρεῖς μέρες, τέσσερες τρέχει· πέντε μέρες τόσο· κ' ἀποκάτω σ' αὐγὸ, στὴ σακκούλα μετὰ, περπατᾶ ἕνα πρᾶμα σιληρό· ἔτσι κατὰλαβαίνω ἕνα πρᾶμα, σὰ σκουλήκι εἶναι καὶ περπα-*

τᾶει ὅμως τὸν ἴδιο τὸν πόνο δὲν ἔχει ὅπως τὸ πρῶτο· σὰ φαούρα εἶναι, σὰν τέτοιο· αὐτὸ, ποῦ εἶναι στὴ μεριά, ἔχει δύο-τρεις μέρες, σταθλαε, δὲν τρέχει· τὸ ἄλλο τὸ δεξί, ἐκεῖ ποῦ τίς ἔχουν τίς φλέβες δεμένες, ἀπὸ πάνω μὲ πονάει ἀπὸ κάποτε, ἀπὸ κάποτε. Ὁ πόνοσ στὸ πρῶτο, πρῶτῃ βολᾶ μου φαίνεται πέρου τὰ Χριστούγεννα· κ' ὅταν μὲ πονοῦσε αὐτὸ ποῦ τ' ἀρκίσεσαν, καὶ μετὰ μὲ πονοῦσε, ἐδῶ στὴν κοιλιά. Τὸ ἄλλο, τὸ ἀριστερὸ, ἀπὸ σήμερον ἔχει ἔξη μῆνες ἔφτά μῆνες ἔχει τὸν ἴδιο τὸν πόνο ὅπου ἔχει κείνο δὲν ἔχει τοῦτο».

Τοῦ ἐγίνε ἐπιθεδεκτομή καὶ ἀραίρεμα τοῦ ζεσποριακοῦ πόρου ποῦ ἦταν ὅλος βλαμμένος ὡς τίς σποροδόχες φούσιες. Μπήκε στὶς 28 καὶ στὶς 29 Ἀπριλιοῦ τοῦ ἐγίνε ἡ ἐγγχείριση καὶ τώρα βρίσκεται σ' ἀνάρρωση.

Ἀριθ. 16.

«*Αἰθουσα Σωρανός*».

Ἐδταλία Σ... , ἀπὸ τὴν Πρέβιζα, εἴκοσι χρονῶν ἔχει χινοκόκκουσ τοῦ σικοτιοῦ.

«*Ἐθερμάθηκα δώδεκα μέρες ἐδῶ καὶ τέσσερες μῆνες. Θέρμη, κᾶν τίποτις ὦι, λέλε μ' πῆς! ἔ! πῆραμ γκατῶ πῆραμ' ἕνα γκατῶ, μῶδωκε γκατῶ καὶ μῶπαψ' ἡ θέρμη· ἔχ! μῶπαψ' ἡ θέρμη καὶ μ' ἔπεκε βήχασ ὕστερα· μ' ἔπεκε ὁ βήχασ, ἔβγαζα μιὰ φαρμακάδ' ἀπὸ τὸ στόμα· ἔβγαζα μιὰ φαρμακάδα, μιὰ φαρμακάδα καὶ κᾶτι πετσιά· μᾶς ἤλεγαν οἱ γκατῶ, παληὸσ πλεδρίτης μᾶς ἤλεγαν· κ' ἐμεῖς κίνσαμαν κ' ἤρθαμαν ἐδῶ· δὲν ἤγλεπα καλὸ κ' ἤρθαμαν ἐδῶ· ἐδῶ ἔχνοκόκκουσ εἶπαν, ἐγγχείριση εἶπαν· ἤρθε περβατῶντας ἀπὸ τ' Λαγανα τὸν καφενέ, ὡς ἐδῶ ἤμουν γερώτερη ἀπ' τὰ τώρα· ὕστερα, σὰ μῶκαναν ἐγγχείριση κ' ἐδῶ, ἀδυνάτησα· τώρα δὲ μπορῶ νὰ περβατήσω· ἀλλὰ μέρα μετὰ τὴ μέρα πάνου καλλίτερα».*

Ἐδῶ καὶ τρία χρόνια ἔξαφνα τὴν ἔπιαναν, κατὰ τὴ μεριά τοῦ σικοτιοῦ, πόνοι ποῦ κράτηταν δύο μῆνες καὶ πέρασαν ὕστερα μὲ συναπισμούς, ὁ πὼσ λέει ἡ ἄρρωστη. Ἐδῶ καὶ δύο μῆνες τὴν ἐπικσε δυνατὸσ πυρετὸσ καὶ βήχασ· κ' ὕστερα ἀπὸ δέκα μέρες ἀρχισε νὰ ξεροχαλίζετα κακομύριστα ρόχαλα χολώδικα καὶ μικρὸσ φούτιες ἀπὸ ἔχνοκόκκουσ Στὶς 23 Γεναριοῦ ἤρθε στὴν κλινικὴ μετὰ ὅπου διαγνώστηκαν φούσιες ἀπὸ ἔχνοκόκκουσ τοῦ σικοτιοῦ ποῦ ἔνοιξαν πρὸσ τοὺσ βρόχουσ· λοιπὸν ἀποφασίστηκε νὰ ἐγγχειριστῇ κ' ἐγγχειρίστηκε στὶς 29 Γεναριοῦ ἀπὸ τὸν καθηγητῆ κ. Φωκᾶ. Στὴν-πισινὴ μασκαλικὴ μεριά ἐγίνε διέχπριση τῆσ ὀδῶσ καὶ τῆσ ἐννατης πλεδράσ· καὶ μετὰ, μὲ προσοχὴ γιὰ νὰ μὴ σκηματιστῇ πλεμονοθώρακασ, ἀνοίχτηκε ὁ ὑποζωικότασ, ὅπου βρέθηκαν ψευτομεθράνεσ· ὕστερα ἀνοίχτηκε τὸ διάφραγμα, ποῦ εἶχε μὲ τὸ σικότι τέτοιεσ προσφύτρωτεσ, ὡστε τὸ ἔκανε δυσκολογνώριστο· αὐτοῦ ἀνοίχτηκε μιὰ κοιλότητα στὸ σικότι ἀπ' ὅπου ξεχύθηκε παχιόρροφο ὕγρὸ ὀμπιάρικο στὴν ἀρχή, ἔπειτα χολώδικο μὲ κομμάτια μαζὶ ψευτομεθράνεσ. Ἀφῆσε τὸ κρεβάτι τοῦ Νοσοκομείου τὶς 3 Μαρτιοῦ γκατρεμνῆν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ. Κουδάνιαν...τὴν κατάληξη ἐμ τὴν πρόφωνα μετὰ θ, ι, καὶ ου, ὅπως οἱ Τούρκοι προφέρουν τὸ ἐμ στὸ ρῆμα π. γ. μπελίριμ· ἔτσι ἔλεγε καὶ : πῆγαίνουμ, ἤμπόριμ. Γκζντούρζα...γκζντούρζα=σφωρίστηκα χάμου. Φ'σκέλ'=φουσαέλι.

Ἀλιστρίζουμ τὸν=Τούρκα ριζ. καὶ σ.μ. συνήθιζα. Ἀντιπάλουμ τὸν=ἀντιπαλεύω. ἤμποριμ...τὸ ἔλεγε καὶ ἤμπορομ. Πίτσι ποῦρουνιμ...Ὅσες φορὶσ τὸν ἐρωτήσαμε πάντα ἔτσι· τ' ἀκούμα, μοιαζάτα δὲν εἶματτα βέβαια ἐν τὸ πῆραμ κλά· κατὰ τὴν ἐγγχείρησ τοῦ θά πῆ : ἀρχὴ ἔκανε. Σακκούλι.. σακκούλα=τὸ ὄσχο. Ποῦντας=ὄλα τὰ ντ τὰ προφέρει σὰ δ. Λιμπά=ἀ/χμνά. τρυφερά, πρεπίδια (Μακεδ.) λιόκια (Ἀρβανιτ.), στὰ ζῶα : ἐλεέτητα, φτανά (Κύπρος). Πρῶτοκε=πρῶστικη· καὶ στὴν Ἑπείρω τὸ λένε ἔτσι. Μ' ἔπεκε=μ' ἔπιεσε. Λέλε μου=ἄλλοτά μου, ἐπιφ. Βλάχικο Πάνα=πάνα. Διέχπριση=ἐκόμα δὲν ἤσκαμ ἄλλη λέξη κατάλληλη γιὰ νὰ τὴν ἀντικαταστήσομ.

(Ἀπὸ τὴν κλινικὴ Φωκᾶ)

ΤΟ ΜΠΟΥΔΟΥΚΙ

Κάτου καὶ στοὺσ ἐλευῶνεσ
στὰ μυριόχρωμα λουλούδια
οἱ κοπέλεσ σὰν τρυγῶνεσ
ὀλη μέρα μὲ τραγούδια
μ' ἕνα μπουλουκάρη νέο
σὰν τὸν Ἐρωτα ὠραῖο
πάνε τώρα γὰ ἐλιέσ,
κοπελιέσ!...κοπελιέσ!...

Κι ὀλεσ τοὺσ εἶναι μιὰ τρέλλα,
ἀλλὰ μὰ μ' ἀγγέλου χάση,
ὡσ τὸ λέει κ' ἡ πεπαδέλλα,
τρέλλανε τὸν μπουλουκάρη
καὶ πηγαίνει ὀλο μπροστά της
γιὰ νὰ βλέπῃ τὰ λευκά της
λέοντασ τάχα· κοπελιέσ,
μάτε' ἐλιέσ!...μάσε' ἐλιέσ!...

Κέρκυρα Σ. ΡΙΓΓΑΣ

Ἡ ΜΙΚΡΗ ΠΑΤΡΙΔΑ

Ἡ πολιτεία ἢ τὸ χωριὸ ποῦ μᾶς γέννητε εἶναι ἡ μικρὴ μὺσ πατρίδα. ἔτε σὲ νητὶ βρῖσκεταί, εἶτε σὲ βουνό, εἶτε σὲ κάμπο - σὲ μεσόγειο ἢ σὲ παραθλακτασιο.

Στὸ χωριὸ τὰ σπιτίκ εἶναι γνώμιμα, καὶ οἱ ἀνθρωποι σὰ νὰ συγγενέσων. Ὅλοι ξέρουν ὄλουσ καὶ τὰ τριγυρινὰ τοὺσ πράγματα. Ἄλλο ἀπὸ γειτονιέσ δὲν ὑπάρχει.

Χαρχάμτα σηκόνετα ὁ ἀντῆρσ, βουτᾶ μιὰ κομμάτα ψωμί στὸ κρασί του, καὶ μετὰ τὸ διαάκι καὶ τὴν τσαπκ, μετὰ τὸ ζῶο ποῦ θὰ ὀργῶσει καὶ μετὰ τὸ παιδί του πᾶει στὸ χωραφι, σ' ἀμπέλι ἢ στὸ ὑποστάνι. Σηκόνετα καὶ ἡ γυναῖκα καὶ πᾶει στὴ βρῦση γιὰ νερό. Τὸ κορίτσι νοικοκυρεῖ τὸ σπιτί καὶ τὴν αὐλή, πλένει, ὕβαινει, λευκαίνει τὸ πανί. Τὴ χωριάτικα πότε τὴ βλέπεισ στὸν ἀργαλειό, πότε στὸ ληνὸ μὲ γυνὰ πιδάκια νὰ πατᾶ σταφύλια, πότε μ' ἀνασκουπωμένα μανίτικα, σκυμνῆν νὰ ζυμόνει ψωμί στὴ σκφν, κ' ἔπειτα νὰ τὸ βᾶξει στὸ φούρνο στὴν αὐλή, πότε ν' ὀρμέγει τὴν ἀγελάδα, πότε νὰ γνέθει. Ἄλλοτε πάλι σιδυκνλίζετα τὴ φωτιά καὶ κυττάζει τὴ χύτρα. Φρύγανα ἀπὸ τὸ βουνὸ φέρνουν τὰ παιδιά.

Τίς ἀγελάδεσ τοῦ χωριοῦ καὶ τ' ἄλογα τὰ παίρνουνε δύο τρία πλάηκκρια πρῶι πρῶι καὶ τὰ βόσκουν. Πλάινῶντα ὀλη μέρα τὰ ζῶα στὰ λιβάδια καὶ ἀκού; τὰ κουδουνισματὰ τοὺσ στὴ σιγαλιά. Τὸ βραδύ τὰ γυρίζουν στὸ χωριὸ οἱ ἀγελαρχιοὶ κοπαδιστᾶ. Βοῦκοι στὸ βουνὸ βόσκουν τὰ γιδοπρόβατα.

*) Ἐκνατυπῶνετα ἐδῶ ἀπὸ κάπιο ἀνώνυμο φυλλάδιο ποῦ κυκλοφόρησε πρὸ λίγεσ μέρεσ, μ' αὐτὸ τὸν τίτλο.

Τὸ καλοκαιριὰτικο μεσημέρι σταλίζουν τὰ πρόβατα στὸν ἴσκιον τοῦ μεγάλου πεύκου, ἀποσταμένα ἀπὸ τὸ λιοπύρι. Καὶ βράδην βράδην τὰ ἡδηγοῦν στὶς στάνες.

Σὰ νυχτώσει, βλέπει ὁ δραγάτης φωτιές, σὰν ἄστρα, στὸ βουνό. Ὡς ὅπου ἀκούει γαυγίσματα μαντρόσκυλων. Ἐπεσε νὰ κοιμηθῆ τὸ χωριό, καὶ ὁ δραγάτης δὴ φυλάγει, περιδιαβάζοντας στ' ἀμπέλια καὶ στὰ περιβόλια, μὲ τ' ὄπλο στὸν ὤμο. Πιὸς ξένος μπῆκε στὴ βραγιά καὶ πῶς ἀπέρασε τοὺς φράχτες;

Τὸ χωριὸ κοιμάται δίχως ὄνειρατα. Ὁ νέος ὁ μωσ πού εἶδε στὸ χορὸ, τὴν κυριακὴν τ' ἀπόγευμα στ' ἄλωνα, ὁ νέος πού εἶδε τὴν ὄμορφην τὴν κόρη τὴν στολιμένην, προτοῦ ἀποκοιμηθῆ τὸ βράδυ ὄνειρεύεται. Ἰσως καὶ κείνη νὰ τὸν ξεδιαλέξει· τὰ ματια τοῦσά ν' ἀντικρίστηκαν μὴ στήριξη, τὴν κυριακὴν τ' ἀπόγευμα στὸ χορὸ στ' ἄλωνα. Καὶ θὰ τὴν παρῆ;

Ἐρχεται πάλι ἡ Κυριακὴ στὸ χωριό. Νωρὴς γεμίζει ἡ ἐκκλησιὰ ἀπὸ γυναῖκες, κορίτσια παιδιὰ, καὶ ἄντρες, καὶ γέροντες. Ὁ δάσκαλος ψέλνει: σὴ δεξιὰ καὶ ἀπὸ τρία σκοτεινοῦδια τοῦ κρατοῦν τὸ ἴσο. Στ' ἀριστερὰ εἶναι ἕνας χωριανὸς καὶ ψέλνει μὲ τὴ μύτη κι αὐτός. Ὁ παπῆς μὲ τὸ κοντὸ τὸ ράσο, λειτουργεῖ καὶ θυμιαλεῖ. Οἱ γέροι ἔχουν τὰ στασιδία τους καὶ καθοῦνται. Στὸ πηγάρι οἱ ἐπίτροποι πωλοῦν ἀγοκίρια. Τ' ἀγοράζουν οἱ χριστιανὸι καὶ τὰ στήνουνε στὰ μανουῖλια, προτοῦ ἀποσταθῶν τὰ εἰκονίσματα. Ἐπειτα γυρίζουν οἱ ἐπίτροποι μὲ τοὺς δίσκους γιὰ τὴν ἐκκλησιάν, γιὰ τὸν παπῆ, γιὰ τὸ σκολεῖο μαζὶ καὶ ἀπὸς δεκάτες καὶ κοιδουρίζουν. Καὶ σὰν πρῶτον τ' ἄγια, σκίζουσι πολλὰ χαμηλά καὶ σταυροσκοπιούντα γέροι, γυναῖκες, ἄντρες, παιδιὰ, νιές καὶ παλληκάρια. Μνησθήτε αὐτῶν Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ πάντοτε.

Τὶς μικροδιαφίρες πού τυχαίνει νὰ ἔχουν ἀνάμεσόν τους οἱ χωριανοί, τίς ξεδιαλύουν οἱ δημογεροντες—ἐφοροὶ τοῦ σκολεῖου καὶ ἐπιτρόποι τῆς ἐκκλησιᾶς. Ἄμα βέβαια ἔχουν μεγάλες διαφορές, τότε πηγαίνουν κἀτὸ στὴ χώρα νὰ τοὺς δικάσει: κριτὴς, εἰρηνοδίκης ἢ δικαστήριον. Μὰ πάντα καλλίτερα ἔχουν νὰ μὴν κατεβαίνουν γιὰ τέτοιαι δουλειές στὴ χώρα. Καὶ μετὰ εἶναι καὶ ἔξοδα γίνονται. Ἐνῶ στὸ χωριό, μὲ τὴ βοήθειαν τῶν γέροντων, ἄμα λείπουν τὰ πείσματα, ὅλα συσβιβάζονται.

Οἱ γέροντες ἔχουν καὶ ἄλλα νὰ σκεφτοῦν. Θὰ συμφωρῶνται τὸ δασκαλοὶ καὶ τὴ δασκάλα, θὰ διορίσουν τὸν κωντηλιανόφτη, τὸ δραγάτη, θὰ φροντίσουν γιὰ τὸ σκολεῖο ἂν θέλει διόρθωμα, τὴν ἐκκλησιάν ἂν θέλει καθάρισμα ἢ στόλισμα, τοὺς δρόμους ἂν εἶναι νὰ φτιαστῆ ἢ νὰ σιαχτῆ κανένας.

Μὲ τὴν κοινότητα ὁ δάσκαλος κάνει συμβόλαιον καὶ τὸ ὑπογράφουν. Τοῦ δίνουσι μιστὸ καὶ σπῆτι, καὶ ξύλα γιὰ κἀψιμο. Καμιά φράξ τοῦ τάζουν καὶ τόσα κοιλὰ σιτάρια. Πόσος φέρῃς θὰ ἦταν καλλίτερα νὰ τοῦ εἶδαν κρητάρη; Ὁ μισθὸς τοῦ γίνεται καλλίτερος ἂν κάνει καὶ τὸν ψάλλη. Καὶ τὴ δασκαλὰ τὴν περιποιούντα οἱ χωριανοί, ἔξιν ἂν τύχει καμιά φαναταγμένη πού δὲν τοὺς καταδέχεται, μόνον παραπονιέται ἀδιάκοπα γιὰ τὸ κἀθε τι, καὶ φορεῖ μεγάλα καπέλα φτερωτά.

Ὁ παπῆς εἶναι χωριανὸς σὰν τοὺς ἄλλους, μὲ λίγα γράμματα. Σπάνια τὸν ἀλλάζουν, μὲ τὴν ἔδεικα βέβαια πάντα καὶ τὴν εὐλογία τοῦ Δεσπότη. Ἐχει καὶ αὐτὸς τὸ χωράφι τοῦ τὸ ζυγίλι τοῦ, τὴ γυναῖκα τοῦ, τὸ σπῆτι τοῦ καὶ τὴν ἀγελάδα τοῦ. Ἡ παπαδιά εἶναι σὰν τίς ἄλλες τίς γυναῖκες τοῦ χωριοῦ. Καὶ λειτουργεῖ ὁ παπῆς κἀθε κυριακὴ καὶ σκόλη. Τὸν βλέπεις σὲ κἀθε λείψανο, στεφάνωσι καὶ βάρφισι. Εἶναι ἡσυχὸς ἄνθρωπος, κανένα δὲ θέλει νὰ κακοκαρδίσει, δὲν πολυκαταδέχεται στὰ μαλώματα καὶ στοὺς θυμούς τῶν χωρικῶν, καὶ χαίρεται σὰν τοῦ φιλοῦν τὸ χέρι.

Ὁ Δεσπότης θὰ περάσει μὴ φορὰ τὸ χρόνο καὶ θὰ λειτουργῆσει. Μετὰ τὸ Ἐβελγγέλιο ἀκηλύττει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μὲ λόγια πού κανένας ἴσως δὲν τὰ καταλαβαίνει. Τοῦ μετροῦν τὰ κανονικά του καὶ τὰ τυχερά του, καὶ ὅ,τι καθυστερημένα ἔχει νὰ πᾶρει, τὰ ζητεῖ. Ἄν εἶναι τίποτε ζητήματα, τὰ ξεδιαλύει ἢ δὲν τὰ ξεδιαλύει, καὶ φεύγει.

Ἡ ποταμιὰ κοντὰ στὸ χωριὸ εἶναι βαθεῖα, ντυμένη πλατάνια, πικροδάφνες καὶ δάφνες. Ἐκεῖ πλένουν ἡ γυναῖκες τὰ ρούχα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά σηκώνεται τὸ βουνὸ πού βγαίνουν τὴν πέτρα γιὰ τὰ σπῆτια, καὶ τὸ δάσος πού κάνουν τὰ κάρβουνα.

Σὰν πᾶρει ὁ χωριανὸς τὴν ῥέχην τοῦ βουνοῦ καὶ ἀνέβει στὴν κορυφὴν, βλέπει κατω τίς στέγας τοῦ χωριοῦ τοῦ, καὶ ἀγναντεύει ἄλλα χωριά πού τὰ ἔχει ἀκουστά, καὶ τὴν πολιτείαν ἐκεῖ δὲ πέρα, κἀτω κοντὰ στὴ θάλασσα. Καὶ μικραίνει τὸ χωριὸ τοῦ. Νοιώθει πῶς δὲν εἶναι μοναχὸ στὸν κόσμον, καὶ ὁ τόπος εἶναι μεγάλος. Καὶ τότε—τότε τοῦ ἔρχεται νὰ γνωρίσει καὶ τ' ἄλλα τὰ χωριά καὶ νὰ κατεβῆ στὴ χώρα, νὰ ζυγώσει στὴ μεγάλη λίμνη, μὲ τ' ἄρμυρὸν νερό.

Γνώρισε τὴν πολιτείαν καὶ ἀρχὴ ἀρχὴ τοῦ φάνης καλὴ. Σὰ νὰ εἶναι πῶς ἐλεύθερα τὰ πράγματα εἰδῶ Χωράφια δὲ βλέπει, μὴτε λιβαδιὰ, μὰ βρίσκει κηπησιὰ πολλὰ, καὶ πίνει τὸ κρασί μὲ πολλοὺς συντρόφους. Καὶ δὲν ντρέπεται πολὺ πολὺ τοὺς πολίτες γιὰτὶ δὲν τότε γνωρίζουν. Τοῦ μάθανε νὰ βρίσκει καὶ γυναῖκες γιὰ μὴ βραδεία, μὲ λιγοστὰ χρήματα. Ἀγάλη ἀγάλη ἡ πολιτείαν τὸν ποτίζει τὰ φερμάκια τῆ, ἀρχίζει καὶ στενοχωριέται. Σὰν ἄρρωστος εἶναι, καὶ ξαναθυμᾶται τὸ χωριὸ τοῦ.

Ἐδῶ στὴν πολιτείαν εἶναι σὰν τὸ ξεριζωμένο πλατάνι τῆς ρεματιᾶς, πού ἀποζητᾶται τὸ χῶμα καὶ τίς πέτρες πού τὸ γέννησαν.

Καὶ μακρότερα μπορεῖ νὰ πάγει. Ἡ θάλασσα κοντὰ. Κραβῆτα ἰερῶν καθε μέρα. Στὸ χέρι τοῦ εἶναι ποτὸς θὰ τὸν ἐμποδίσῃ; Ἄς πάγει καὶ αὐτὸς στὴν ξενιτιά νὰ γίνῃ πλούσιος. Καὶ φεύγει. Καὶ νοιώθει πῶς ὁ τόπος πού ἄφησε, μὲ τὰ χωριά καὶ τίς πολιτείας του, ἦταν πατρίδα, ἡ πατρίδα τοῦ—ἡ μεγάλη πατρίδα. Βρίσκονται σὲν κόσμον καὶ ἄλλοι τόποι, ζῆνοι τόποι, πού μιλοῦν οἱ ἄνθρωποι ἄλλες γλώσσας καὶ ἔχουν ἄλλα συνήθια. Τὰ σπῆτια τους εἶναι διαφορετικὰ, καὶ ἄλλοιωματικὸς ἡ ἐκκλησιᾶς. Ἡ πολιτείας μπορεῖ νὰ εἶναι μεγάλες, μεγαλόπρεπες καὶ φαίνονται σὰν πλοῦσιες. Αὐτὸς ὅμως καθεῖται σὲ μὴ σαρῖτα σκοτεινῆ, μὲ τίσοσφις ἄλλους μέσα. Πού εἶναι τὸ σπῆτι τοῦ τοῦ νοικοκυμένου, στὸ χωριό! Τὸ χρῆμα δὲν εἶναι χυτὸ στοὺς δρόμους. Δὲ σκῦβει νὰ μαζίψῃ χρυσάφι, πικρὰ καὶ αὐτὸ δουλειὰ ἀναγκάζεται καὶ γυρῆσι. Ἀφοῦ εἶδε καὶ ἀπόσιδε, κατάρφει τίλους καὶ τὸν πῆραν ἐργάτη σ' ἕνα σιδερόδρομον, μὲ δὺ τρία φράγκα τὴν ἡμέραν. Δὲν εἶναι προκοπὴ αὐτῆ!

Ὁ ξενιτεμένος θυμᾶται τὸ χωριὸ τοῦ καὶ ἀποζητᾶ τὸ σπῆτι τοῦ πατέρα τοῦ, τῆς μάνας τοῦ τὸ χῶμα, τὸ ψῶμι τὸ σπῆτισιον, τὸ καλὸ κρασί τοῦ ἀμπελιοῦ τοῦ. Σὰ νὰ μὴν τὰ χάρηκε ἄρκετα. Καὶ θυμᾶται τὰ βώδια, τὸ ἀλέτρι, τὸ χῶμα, τίς ἀγελάδες, τὰ δέντρα, καὶ τίς πέτρες τοῦ βουνοῦ, καὶ τὰ λιθάρια τοῦ δρόμου. Τοῦ φαίνεται πῶς δὲν τὰ δούλεψε ὅσο ἔταιρει.

Φεύγουν ὅμως καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὸ χωριό. Ἐκείνοι πού ἀφίνουν τὸ χωριὸ τους καὶ πᾶν σὲ μεγαλήτερη κέντρα γιὰ νὰ σπουδᾶσουν, ἐκείνοι πού μὲ κάποια ὑποστήριξη, εἴτε τῆς οἰκογένειας εἴτε τῶν φίλων, τοῦ βουλευτῆ τοῦ ἢ τοῦ Δεσπότη, ἐξακολουθοῦν τίς σπουδῆς τους καὶ ἀπὸ τὸ χωριὰτικο σκολεῖο τῆς χώρας, στὸ γυμνάσιον καὶ ἐπειτα στὸ πανεπιστήμιον. Οἱ χωριάτες δὲν ἔχουν τίς κέρουν στέλνοντας τὰ παιδιὰ τους σὲ ἀνώτερα σκολεῖα. — Ἄς νὰ γίνῃς ἄνθρωπος, λέν τοῦ παιδιοῦ τους, πρέπει νὰ πᾶς στὸ γυμνάσιον νὰ μάθῃς γράμματα». Καὶ ἀφοῦ τελειώσι τὸ γυμνάσιον, τὸ στέλνουν καὶ στὸ πανεπιστήμιον. Φαντάζονται πῶς ἂν γίνῃ ἰατρός ἢ δικηγόρος ὁ γιὸς τοῦ, θὰ τιμηθῆ τὰχα ἢ οἰκογένεια. Μὰ δὲν νοιώθουν πῶς τιμῆ εἶναι ἡ δουλειὰ, καὶ οὔτε τὸ γυμνάσιον, οὔτε τὸ ἐπάγγελμα κάνουν τὸν ἄνθρωπο. Ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος πού ἔχει οἰκογενειακὴ ἀνατροφή, εἴτε σὲ πολιτείαν ἀνατράφηκε εἴτε σὲ χωριό, εἴτε ἔρει γράμματα εἴτε σὲν ἔρει. Ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος πού παίρνει τὴ δουλειὰ τοῦ πατέρα τοῦ καὶ τὴν καλλιερεῖ.

Τοῦ χωριὰτη ὁ γιὸς πρέπει νὰ μείνῃ χωριὰτης, τοῦ παπουτῆ παπουτῆς, τοῦ φούρναρη φούρναρης. Καὶ πάλι τοῦ ἐμπόρου ὁ γιὸς ἐμπόρος, καὶ τοῦ τρα-

πεζίτη τραπεζίτη. Καὶ μόνον εἶσι καλλιερεῖται ἡ ἐργασία τοῦ καθενός.

Ὁ γιὸς μαθαίνει ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ, καλλίτερα παρὰ ἀπὸ κἀθε ἄλλον, τὴν τέχνην πού ἔχει νὰ κάνει ὅλη τοῦ τὴ ζωῆ. Καὶ ὁ πατέρας πάλι μὴν τέχνην μονάχα ἔρει νὰ διδάξῃ στὸ παιδί τοῦ, τὴν τέχνην πού ἔρει, τὴ δική τοῦ τὴν τέχνην. Καὶ τότε ὁ γιὸς, ἐξακολουθώντας τὴν τέχνην τοῦ πατέρα τοῦ, μπορεῖ νὰ τὴν καλλιερεῖται. Μονομῆς ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ παπουτῆς δὲ γίνεται στρατηγὸς οὔτε τραπεζίτης. Καὶ τοῦ παπουτῆ ὁ γιὸς δὲ γίνεται προθυπουργός. Μπορεῖ ὅμως ὁ γιὸς τοῦ παπουτῆ νὰ μεγαλώσῃ τὸ ἐμπόριον πού ἔμαθε ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ καὶ νὰ γίνῃ μεγαλέμπορος. Μπορεῖ καὶ ἄλλη σχετικὴ τέχνην νὰ πιάσῃ, νὰ γίνῃ δερματέμπορος. Καὶ ταμπάκιον μπορεῖ ν' ἀνοίξῃ. Μπορεῖ καινούργιες τέχνες ν' ἀνακαλύψῃ, καὶ νὰ βγάλῃ στὴ μέση καινούργιους τρόπους ἐργασίας, καινούργια μέσα. Καὶ θὰ βάλῃ τότε καὶ αὐτός, στίς νιές τοῦτες τέχνες καὶ δουλειές, τὸ παιδί τοῦ. Καὶ σ' ἄλλους πολλοὺς πατριώτες τοῦ θὰ δώσει δουλειὰ.

Αὐτοὶ γίνονται οἱ πῶς χρήσιμοι ἄνθρωποι σὲ μὴ κοινωνίαν, ὅσοι κάνουν τὴ δουλειὰ τοῦ πατέρα τους, καλλιερεῖντας καὶ μεγαλώνοντάς τῃνα. Ὅσοι ἀφίνουν τὴν τέχνην τοῦ πατέρα τοῦ καὶ τὴν καταφρονεῖν, οἱ περισσότεροι χάνονται, δὲν κάνουν τίποτε καλὸ οὔτε σὲν ἑαυτοῦ τους οὔτε στοὺς ἄλλους. Θὰ καταπτήσουν εἴτε ὑπαλλήλου μὲ μεγάλες ἀπαιτήσεις καὶ τιποτένια μισθὰ, εἴτε τεμπέληδες δασκάλου γιὰ ν' ἀποστραθῶσιν καὶ ἄλλους, εἴτε μπενεφῆδες, ἀκαμάτες, καὶ πακαλιωμένοι—δηλαδή ἡ ψῆρα μιᾶς κοινωνίας. Δασκάλου δὲν πρέπει νὰ βγαίνουν ἀπὸ τοὺς τέτοιους ἄνθρώπους. Στὴν Ἑλλάδα ἀπ' αὐτοὺς βγαίνουν καὶ οἱ κομματάρχες, γιὰτὶ μὲ τὴ βοήθειαν τοῦ βουλευτῆ τοῦ θὰ βροῦν κηρικὰ θεσοῦλα κυβερνητικὴ νὰ κουτσυζήσουν, οἱ τιποτένιοι!

Ὁ γεωργὸς πού, μὲ τὴ δουλειὰ τοῦ καὶ τὴ δουλειὰ τοῦ πατέρα τοῦ, γίνετα πλούσιος καὶ καταπνέεται σὲ μικροεμπόριον, ἐκεῖνος μὲ τὸν καιρὸ, ἢ τὸ παιδί τοῦ, φυσικὰ θὰ κατασταλαξῇ κηρικὰ μέρη κἀτω στὴ χώρα, γιὰ νὰ μεγαλώσῃ τὸ ἐμπόριον τοῦ.

Μὰ νὰ φεύγουν οἱ φτωχοὶ ζευγολάτες ἀπὸ τὸ χωριὸ τους γιὰ νὰ πᾶν στίς πολιτείας καὶ τὴν ξενιτιά, εἴτε γιὰ νὰ πλουταῖσουν εἴτε γιὰ νὰ σπουδᾶσουν καὶ νὰ γίνουσι μεγάλοι ἄνθρωποι, — αὐτὸ ποτὲ δὲ βγαίνει σὲ καλὸ τους. Κανένας ἀπ' αὐτοὺς δὲν εἶνε ποτὲ οὔτε πλούσιος, οὔτε βγήκε μεγαλός. Οἱ ἐξαίρετες εἶναι τόσο σπάνιες πού μὴτε λογαριάζονται.

Οἱ γονεῖ οἱ γνωστικοί, ὅσοι νοιώθουν ἀπὸ κόσμον, δὲ θὰ σπρώξουν ποτὲ τὰ παιδιὰ τους σὲ τέτοιον στραβὸ δρόμον, παρὰ θὰ τὰ ἀνατρέψουν εἰσι πού νὰ μείνουν σιμά τους, καὶ θὰ τὰ μάθουν ἀπὸ μικρὰ τὴν τέχνην τοῦ. Ἐτσι μονάχα τὰ παιδιὰ θὰ γίνουσι ἄνθρωποι, δηλαδή χρήσιμοι στὴν κοινωνίαν καὶ σὲν ἑαυτοῦ τους. Γιατὶ οἱ γνωστικοὶ ἔχουν πῶς ὁ ἄνθρωπος δὲ γίνεται οὔτε μὲ τὰ πολλὰ γράμματα οὔτε μὲ τὰ πολλὰ χρήματα. Γίνετα μὲ τὴν οἰκογενειακὴ ἀνατροφή καὶ μὲ τὴ δουλειὰ.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

Ἡ ΚΟΙΝῆ ΓΝΩΜΗ

ἘΣΗΝΟΠΟΥΛΙΣΜΟΙ

Ἀγαπητὸ Νουμᾶ,

Περίμενα στὸ παραμένο σου φύλλον κἀτι νὰ γράψω γιὰ τοὺς καινούργιους Ἐσηνοπουλισμοὺς πού φανήκανε στὴν τελευταία φυλλάδα τῶν Παναθηναίων τοῦ κ. Μιχαηλῆ. Φαίνεται ὅμως πῶς δὲ θὰ τὰ διαβάσῃς, καὶ ἐρχομαι νὰ σοῦ συστήσω νὰ τὰ διαβάσῃς ἀμέσως, γιὰτὶ τῶρα μὲ τίς ζέστες δὲ θὰ βρῆς καλύτερο δροσιστικὸ ὅσο κι ἂν τὸ ζήτησῃς.

Ὁ καλὸς μας ὁ Ἐσηνοπουλος κρίνοντας (!) τὸν τε-